

Republika Federalna Niemiec jest demokratycznym, federalnym i socjalnym państwem konstytucyjnym. Wraz z prawami podstawowymi zasady demokratycznego, federalnego i socjalnego państwa konstytucyjnego stanowią nienaruszalną istotę niemieckiej konstytucji, której ochronę zapewnia Federalny Trybunał Konstytucyjny.

Źródła prawa

Niemiecka konstytucja jest ustawą zasadniczą (Grundgesetz) określającą ramy systemu prawnego i wartości Republiki Federalnej Niemiec. W szczególności w ustawie zasadniczej:

nadano prawom podstawowym rangę najważniejszych zasad przewodnich;

określono zasadniczą strukturę i istotne strukturalne zasady państwa i jego organów zarządzających;

określono zasady przeprowadzania wyborów do Bundestagu (niższej izby niemieckiego parlamentu);

przyjęto podstawowe przepisy dotyczące statusu i praw posłów do Bundestagu wyłonionych w wolnych wyborach;

określono strukturę i sposób funkcjonowania Bundestagu;

określono obowiązki i strukturę Bundesratu [wyższej izby parlamentu niemieckiego, w ramach której landy (kraje związkowe) uczestniczą w procesie legislacyjnym na szczeblu federalnym];

dokonano podziału kompetencji ustawodawczych i administracyjnych między federacją a krajami związkowymi;

wskazano podstawowe zasady leżące u podstaw organizacji sądownictwa.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Głównymi **źródłami** **pisany**mi niemieckiego prawa krajowego są: ustawa zasadnicza, **ustawy**, **rozporządzenia** oraz **statuty**.

Ustawa (*Gesetz*)

W sensie materialnym ustawa jest aktem prawnym o charakterze generalnym i abstrakcyjnym, wywołującym skutki *erga omnes*, natomiast w sensie formalnym jest aktem prawnym przyjętym przez właściwy organ ustawodawczy w sposób przewidziany w konstytucji.

Niemcy są **państwem federalnym złożonym z 16 krajów związkowych – landów (*Länder*)**. W związku z tym istnieją **ustawy federalne** stosowane na całym terytorium federacji oraz **ustawy krajowe** mające moc obowiązującą wyłącznie w danym kraju związkowym. Każdy kraj związkowy ma własną konstytucję oraz, w ramach kompetencji przyznanych mu przez ustawę zasadniczą, kompetencję w zakresie przyjmowania ustaw, jak również rozporządzeń i statutów.

Kompetencje ustawodawcze federacji i krajów związkowych uregulowane są szczegółowo w ustawie zasadniczej. Kraje związkowe mają kompetencje ustawodawcze, o ile nie przekazano ich rządowi federalnemu na mocy ustawy zasadniczej. Kluczowe kompetencje ustawodawcze federacji określono w art. 71–74 ustawy zasadniczej. Ponadto w różnych częściach ustawy zasadniczej określono również inne kompetencje ustawodawcze federacji.

Wyłączna kompetencja ustawodawcza federacji

W dziedzinach należących do wyłącznej kompetencji ustawodawczej federacji kraje związkowe dysponują władzą ustawodawczą wyłącznie w zakresie, w jakim są do tego wyraźnie upoważnione przez ustawę federalną (art. 71 ustawy zasadniczej).

Zgodnie z art. 73 ustawy zasadniczej federacja ma wyłączne kompetencje ustawodawcze między innymi w następujących dziedzinach: wszystkie kwestie polityki zagranicznej, obronność (w tym ochrona ludności cywilnej), obywatelstwo, swoboda przemieszczania się, paszporty, rejestracja pobytu i dowody tożsamości, imigracja, emigracja, polityka walutowa i monetarna, jedność obszaru celnego i obszaru handlu, transport powietrzny, współpraca pomiędzy federacją i krajami związkowymi w zakresie pracy policji kryminalnej oraz prawo dotyczące broni i środków wybuchowych.

Konkurencyjne kompetencje ustawodawcze

W dziedzinach podlegających ustawodawstwu konkurencyjnemu kraje związkowe są uprawnione do wydawania ustaw, dopóki i o ile federacja w drodze ustawy nie skorzysta ze swoich uprawnień ustawodawczych w tej samej dziedzinie (art. 72 ustawy zasadniczej). Dziedziny prawa podlegające ustawodawstwu konkurencyjnemu obejmują: prawo cywilne, prawo karne i prawo o ruchu drogowym, jak również prawo dotyczące zrzeszania się, pobytu i osiedlania się obywateli państw obcych, prawo gospodarcze, prawo pracy, prawo ubezpieczeń społecznych oraz niektóre aspekty ochrony konsumentów. W odniesieniu do pewnych zagadnień wymienionych w art. 74 ustawy zasadniczej jako podlegające ustawodawstwu konkurencyjnemu federacja ma kompetencje ustawodawcze wyłącznie wówczas, gdy regulacje na poziomie federalnym są konieczne w interesie narodowym ze względu na potrzebę ustanowienia równorzędných bytów na całym terytorium Niemiec lub utrzymania jednności prawnej lub gospodarczej.

Rozporządzenie (*Rechtsverordnung*)

Rozporządzenie jest aktem prawnym o charakterze generalnym i abstrakcyjnym, wywołującym skutki *erga omnes*, który przyjmują organy wykonawcze na podstawie właściwego upoważnienia ustawowego.

Statut (*Satzung*)

Statut to akt prawny o charakterze generalnym i abstrakcyjnym, który może uchwalić osoba prawna prawa publicznego w ramach autonomii przyznanej jej zgodnie z prawem oraz który dotyczy osób wchodzących w skład tej osoby prawnej lub objętych zakresem stosowania przepisów przez nią wydawanych.

Status prawa zwyczajowego i orzecznictwa

Oprócz źródeł pisanych funkcjonują także **niepisane źródła prawa**, którymi są ogólne zasady zawarte w prawie międzynarodowym i prawie zwyczajowym. Co do zasady orzecznictwo nie stanowi źródła prawa, choć w praktyce odgrywa istotną rolę. Niektóre orzeczenia Federalnego Trybunału Konstytucyjnego (Bundesverfassungsgericht) same w sobie mają moc prawną.

Międzynarodowe źródła prawa i prawo Unii Europejskiej

Na mocy art. 25 ustawy zasadniczej zasadom ogólnym prawa międzynarodowego przyznaje się szczególną rolę w krajowej hierarchii norm prawnych: zgodnie z art. 25 zdanie pierwsze ustawy zasadniczej stanowią one integralną część prawa federalnego, natomiast art. 25 zdanie drugie przewiduje, że mają one pierwszeństwo przed ustawami; tym samym w krajowej hierarchii norm prawnych zasady ogólne prawa międzynarodowego są usytuowane między konstytucją a ustawami.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy zasadniczej umowy międzynarodowe, które dotyczą kwestii regulowanych przez ustawy federalne, wymagają zatwierdzenia przez właściwe organy w formie ustawy federalnej, aby mogły obowiązywać w kraju. Z tego względu w krajowej hierarchii norm prawnych znajdują się tylko na tym samym szczeblu co ustawy federalne.

Prawo Unii Europejskiej

Szczególne przepisy konstytucyjne stosuje się do członkostwa Niemiec w UE (art. 23 ustawy zasadniczej) oraz do innych sytuacji, w których następuje przekazanie suwerennych praw organizacjom międzynarodowym (art. 24 ustawy zasadniczej) w drodze zawarcia umów międzynarodowych.

Na warunkach określonych w art. 23 ustawy zasadniczej prawo pierwotne UE stosuje się w Niemczech na gruncie krajowym na podstawie wydanej w tym celu ustawy (która wymaga także zgody wydanej przez Bundesrat); co do zasady prawo wtórne UE stosowane bezpośrednio (np. rozporządzenia) stosuje się w Niemczech bezpośrednio na podstawie przysługującego mu statusu; prawo wtórne wymagające transpozycji do prawa krajowego (np. dyrektywy) co do zasady uzyskuje w Niemczech moc obowiązującą dopiero po uchwaleniu krajowych przepisów transponujących; zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przypadku kolizji prawa UE z prawem krajowym prawo UE co do zasady ma pierwszeństwo, a prawo krajowe należy interpretować w sposób zgodny z prawem UE i umożliwiający ograniczenie takich kolizji, o ile dane prawo krajowe pozostawia margines interpretacji.

Najważniejsze akty prawne

Prawo konstytucyjne

Ustawa zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec (Grundgesetz, GG) – tłumaczenie na język angielski

Ustawa o Federalnym Trybunale Konstytucyjnym (Gesetz über das Bundesverfassungsgericht, BVerfGG) – tłumaczenie na język angielski

Prawo cywilne

Kodeks cywilny (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) – tłumaczenie na język angielski

Kodeks postępowania cywilnego (Zivilprozessordnung, ZPO) – tłumaczenie na język angielski

Prawo handlowe

Kodeks handlowy (Handelsgesetzbuch, HGB) – tłumaczenie na język angielski

Ustawa o spółkach akcyjnych (Aktiengesetz, AktG) – tłumaczenie na język angielski

Ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, GmbHG) – tłumaczenie na język angielski

Prawo administracyjne

Kodeks postępowania sądowoadministracyjnego (Verwaltungsgerichtsordnung, VwGO) – tłumaczenie na język angielski

Ustawa o postępowaniu administracyjnym (Verwaltungsverfahrensgesetz, VwVfG)

Prawo karne

Kodeks karny (Strafgesetzbuch, StGB) – tłumaczenie na język angielski

Kodeks postępowania karnego (Strafprozeßordnung, StPO) – tłumaczenie na język angielski

Hierarchia norm prawnych

Ustawa zasadnicza znajduje się **na czele** hierarchii przepisów krajowych. Jest ona nadrzędna wobec wszystkich innych źródeł prawa krajowego, a jako **konstytucja** stanowi instrument, na którym opiera się cały niemiecki system prawa. Każdy przepis prawny przyjęty w Niemczech musi być zgodny z konstytucją zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. Dlatego też art. 20 ust. 3 ustawy zasadniczej stanowi, że władza ustawodawcza związana jest porządkiem konstytucyjnym, zaś władza wykonawcza i sądownicza – ustawami i prawem. Ponadto władza ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza związane są w sposób szczególnie prawami podstawowymi określonymi w art. 1–19 ustawy zasadniczej, będącymi prawem stosowanym bezpośrednio (art. 1 ust. 3). Nad pierwszeństwem ustawy zasadniczej czuwa ostatecznie Federalny Trybunał Konstytucyjny. Wyłącznie Federalny Trybunał Konstytucyjny może uznać akt przyjęty przez parlament za nieważny w przypadku niezgodności takiego aktu z konstytucją.

Przepis art. 79 ust. 2 stanowi, że ustawa zasadnicza może być zmieniona wyłącznie większością dwóch trzecich głosów posłów do Bundestagu oraz dwóch trzecich głosów członków Bundesratu – organu, za pośrednictwem którego kraje związkowe uczestniczą w procesie ustawodawczym w obrębie federacji oraz w administrowaniu nią oraz współpracują w sprawach dotyczących Unii Europejskiej. Niektóre **najważniejsze części ustawy zasadniczej** – tj. podział federacji na kraje związkowe (*Länder*), ich uczestnictwo, co do zasady, w procesie ustawodawczym oraz zasady ustanowione w art. 1 i 20 – **w ogóle nie podlegają zmianie** (art. 79 ust. 3 – tak zwana **klauszula wieczności** jako gwarancja nienaruszalności podstawowych zasad konstytucyjnych zapisanych w ustawie zasadniczej).

Ogólne zasady prawa międzynarodowego zajmują pozycję poniżej konstytucji, ale ponad ustawami federalnymi i krajów związkowych. Wspomniane ogólne zasady obejmują międzynarodowe prawo zwyczajowe i podstawowe zasady prawa międzynarodowego, ale nie obejmują prawa wynikającego z umów międzynarodowych. Ustawa zasadnicza wyraźnie stwierdza, iż ogólne zasady prawa międzynarodowego stanowią integralną część prawa federalnego, mają pierwszeństwo przed ustawami federalnymi oraz są bezpośrednim źródłem praw i obowiązków mieszkańców terytorium federacji (art. 25). Wspomniane zasady ogólne wywołujące skutki prawne dla osób fizycznych (tj. zasady opracowane z myślą o ochronie osób fizycznych) obejmują np. gwarancję odpowiedniej formy ochrony prawnej dla obcokrajowców lub „zasadę specjalności”, w przypadku której postępowanie karne podlega warunkom upoważnienia do ekstradycji określonym w prawie państwa obcego dokonującego ekstradycji.

Ustawodawstwo powszechne znajduje się niżej w hierarchii niż konstytucja. Ustawy uchwała **Bundestag we współpracy z Bundesratem**. Projekty ustaw może przedkładać Bundestagowi rząd federalny, Bundesrat lub mogą być one kierowane pod obrady w ramach inicjatywy poselskiej Bundestagu (podjętej przez grupę polityczną lub co najmniej 5% posłów). Ustawa zasadnicza wyraźnie określa przypadki, w których ostateczne przyjęcie ustawy przez Bundestag wymaga zgody Bundesratu (obecnie – zgodnie z materiałem statystycznym opublikowanym przez **Bundesrat** na jego stronie internetowej – około 38% wszystkich ustaw). Jeżeli chodzi o pozostałe ustawy uchwalane przez Bundestag, Bundesrat może jedynie wnieść sprzeciw wobec projektu ustawy; Bundestag może następnie ten sprzeciw odrzucić. W przypadku różnicy zdań pomiędzy Bundestagiem a Bundesratem może zostać powołana połączona komisja ds. wspólnej pracy nad projektami ustaw (komisja mediacyjna), w której skład wchodzi członkowie obu izb (obecnie 16 członków z każdej izby). Zadaniem komisji mediacyjnej jest opracowanie wniosków, które mogłyby zostać jednomyślnie przyjęte, przy czym sama komisja nie może podejmować decyzji w imieniu Bundestagu i Bundesratu.

Rozporządzenia (*Rechtsverordnungen*) zajmują miejsce podrzędne względem ustaw i mogą być wydawane przez rząd federalny, ministra federalnego lub rząd kraju związkowego. **Statuty** (*Satzungen*) zajmują w hierarchii miejsce poniżej rozporządzeń i mogą być wydawane przez osobę prawną prawa publicznego (np. gminę).

Proces legislacyjny

Niemieckie **ustawy** uchwała parlament składający się z dwóch izb. **Bundestag** jest najważniejszym organem władzy ustawodawczej. **Decyduje o wszystkich sprawach należących do sfery kompetencji Federacji** w procesie ustawodawczym, który wymaga również uczestnictwa Bundesratu.

W ramach federalnego systemu Niemiec **kraje związkowe** mają znaczny udział w sprawowaniu władzy państwowej, a zatem **Bundesrat uczestniczy również w procesie ustawodawczym**. Wszystkie ustawy trafiają pod głosowanie Bundesratu, a w przypadku ustawy, która wymaga jego zatwierdzenia, może to spowodować nawet odrzucenie niektórych projektów.

Inicjatywa ustawodawcza

Większość projektów ustaw i wniosków przygotowuje **rząd federalny**. Jako główny organ władzy wykonawczej rząd ma największe doświadczenie we wdrażaniu ustawodawstwa i bezpośredni wkład w to, w jakich dziedzinach w praktyce potrzebne są nowe przepisy ustawowe.

Prawo do przekładania projektów ustaw przysługuje jednak nie tylko rządowi federalnemu, ale również **Bundesratowi**.

Posłowie i grupy parlamentarne w Bundestagu także są uprawnieni do przedstawiania w Bundestagu nowych lub zmienionych ustaw jako projektów ustaw. Dyskusja, debata i głosowanie nad tymi projektami odbywają się w parlamencie zgodnie z precyzyjnie uregulowaną procedurą.

Inicjatywa ustawodawcza rządu federalnego lub Bundesratu

Jeżeli **rząd federalny** chce złożyć wniosek ustawodawczy lub zmienić ustawę, kanclerz federalny przekazuje najpierw projekt do **Bundesratu**.

Co do zasady Bundesrat dysponuje terminem 6 tygodni na przedstawienie **uwag do projektu ustawy**, na co z kolei rząd odpowiada opinią pisemną. Kanclerz federalny przekazuje następnie projekt do Bundestagu wraz z komentarzami Bundesratu. Jednym z **wyjątków** od stosowania tej procedury jest projekt **ustawy budżetowej**, który wnosi się jednocześnie do Bundesratu i Bundestagu.

Podobna procedura ma zastosowanie w przypadku skorzystania z prawa inicjatywy ustawodawczej przez Bundesrat. Jeżeli większość członków Bundesratu zagłosowała za projektem, przekazuje się go najpierw rządowi federalnemu, który załącza do niego swoje uwagi, zazwyczaj w terminie 6 tygodni, a następnie przekazuje go do Bundestagu.

Inicjatywa ustawodawcza posłów do Bundestagu

Projekty ustaw mogą również przedkładać posłowie do Bundestagu – w takim przypadku muszą one uzyskać poparcie **co najmniej jednej z grup parlamentarnych albo co najmniej 5% posłów do Bundestagu**.

Nie przewidziano wymogu uprzedniego przedłożenia takich projektów Bundesratowi. Z tego względu rząd powierza niekiedy rządzącym grupom parlamentarnym w Bundestagu zadanie przedłożenia szczególnie **pilnych projektów ustaw**.

Dyskusja nad projektem ustawy i jej przyjęcie

Rozprowadzanie pozycji do przedyskutowania

Zanim projekt ustawy trafi pod obrady Bundestagu, należy go najpierw przedłożyć przewodniczącemu Bundestagu oraz musi on zostać zarejestrowany przez dział administracyjny.

Projekt przekazuje się następnie wszystkim członkom Bundestagu i Bundesratu oraz wszystkim ministerstwom federalnym w postaci wydrukowanego dokumentu lub – częściej – w formie elektronicznej.

Wprowadzenie projektu ustawy do **porządku dziennego sesji plenarnej** zamyka pierwszy etap procesu legislacyjnego: projekt może zostać następnie **oficjalnie ogłoszony** na forum publicznym w Bundestagu.

Trzy czytania na sesji plenarnej

W toku sesji plenarnej w Bundestagu projekty ustaw z reguły **omawia się trzykrotnie**. Dyskusje na temat projektów ustaw określa się jako „**czytania**”.

Podczas pierwszego czytania debata odbywa się wyłącznie w przypadku, gdy zgodziła się na to Rada Seniorów – Ältestenrat, tj. specjalny organ wykonawczy Bundestagu, lub na wniosek jednej z grup parlamentarnych. Zdarza się to głównie wtedy, gdy projekty ustaw są wyjątkowo kontrowersyjne lub wzbudzają szczególne zainteresowanie społeczeństwa.

Głównym celem pierwszego czytania jest **powołanie jednej komisji lub większej ich liczby** do rozpatrzenia projektu ustawy i przygotowania go do drugiego czytania. Odbywa się to zgodnie z zaleceniami Rady Seniorów.

Jeżeli powołano szereg komisji, jednej z nich powierza się ogólną odpowiedzialność za dyskusje nad daną kwestią, a zatem staje się ona odpowiedzialna za przeprowadzenie projektu ustawy przez parlament. Rolą pozostałych komisji jest wyrażenie opinii.

Prace legislacyjne w komisjach

Szczegółowe prace legislacyjne odbywają się w komisjach stałych, których członkowie wywodzą się ze wszystkich grup parlamentarnych. Członkowie komisji zapoznają się z otrzymanymi materiałami i omawiają je na posiedzeniach komisji. Członkowie komisji mogą również zapraszać ekspertów i przedstawicieli grup zainteresowanych stron do udziału w wysłuchaniach publicznych.

Równolegle do prac prowadzonych w komisjach **grupy parlamentarne** powołują grupy robocze, które badają określone kwestie i zajmują stanowiska w ich sprawie.

Przedstawiciele grup parlamentarnych zasiadający w komisjach często wypracowują wspólne stanowisko. Większość projektów ustaw zostaje w większym lub mniejszym stopniu zmieniona w wyniku współpracy między rządowymi i opozycyjnymi grupami parlamentarnymi.

Po zakończeniu debaty nad projektem **komisja, której powierzono ogólną odpowiedzialność za projekt ustawy, przedstawia na posiedzeniu plenarnym sprawozdanie** z przebiegu i wyników prac. **Sformułowane przez komisję zalecenie dotyczące decyzji** stanowi punkt wyjścia drugiego czytania, które tym razem odbywa się już na sesji plenarnej.

Debata podczas drugiego czytania

Przed rozpoczęciem drugiego czytania wszyscy posłowie otrzymują opublikowane **zalecenie dotyczące decyzji** w formie drukowanej. Dzięki temu są dobrze przygotowani do debaty. Również grupy parlamentarne ponownie uzgadniają swoje stanowiska na wewnętrznych posiedzeniach poprzedzających debatę, aby móc przedstawić jednolite stanowisko w trakcie publicznego drugiego czytania.

Po debacie ogólnej każdy przepis projektu ustawy może być przedmiotem odrębnej debaty. Na sesji plenarnej przechodzi się jednak zazwyczaj bezpośrednio do głosowania nad projektem jako całością.

Każdy poseł do Bundestagu może zgłosić **wniosek o wniesienie poprawki**, który jest niezwłocznie rozpatrywany na sesji plenarnej. W przypadku przyjęcia poprawek na sesji plenarnej nową wersję projektu należy najpierw wydrukować, a następnie rozprowadzić. Procedurę tę można jednak skrócić, jeżeli dwie trzecie posłów obecnych na sesji wyrazi na to zgodę. Można wówczas natychmiast przystąpić do trzeciego czytania.

Głosowanie podczas trzeciego czytania

Debata podczas trzeciego czytania odbywa się wyłącznie na wniosek grupy parlamentarnej lub co najmniej 5% posłów do Bundestagu.

Na tym etapie pojedynczy posłowie nie mogą już składać wniosków o wniesienie poprawek – wnioski takie może zgłaszać wyłącznie jedna z grup parlamentarnych lub 5% posłów do Bundestagu. Ponadto wnioski o wniesienie poprawek mogą dotyczyć wyłącznie poprawek przyjętych w drugim czytaniu.

Po **zakończeniu trzeciego czytania** odbywa się **głosowanie końcowe**. Na pytanie przewodniczącego Bundestagu o to, kto głosuje za przyjęciem projektu, kto jest przeciwko przyjęciu, a kto wstrzymuje się od głosu, posłowie odpowiadają, powstając z zajmowanych miejsc.

Jeżeli projekt uzyska wymaganą większość głosów na sesji plenarnej Bundestagu, **przekazuje się go Bundesratowi jako ustawę**.

Zgoda Bundesratu

Za pośrednictwem **Bundesratu kraje związkowe** uczestniczą w pracach nad każdym aktem prawnym. Odpowiednie **kompetencje Bundesratu do uczestniczenia** w procesie legislacyjnym są precyzyjnie zdefiniowane.

Bundesrat nie może wносить poprawek do ustawy przyjętej przez Bundestag. Jeżeli jednak nie wyraża zgody na daną ustawę, może wystąpić o powołanie **komisji mediacyjnej** (Vermittlungsausschuss). W skład komisji mediacyjnej wchodzi członkowie Bundestagu i Bundesratu reprezentowani w równej liczbie.

W przypadku niektórych projektów ustaw, zwanych dalej **ustawami wymagającymi zgody (Zustimmungsgesetze)**, zgoda Bundesratu jest obowiązkowa. Dotyczy to między innymi aktów prawnych, w których wymaga się od krajów związkowych wypłaty świadczeń obywatelom lub które wywierają wpływ na kompetencje administracyjne krajów związkowych.

W przypadku **projektów ustaw, których przyjęciu Bundesrat może się sprzeciwić**, Bundestag może doprowadzić do wejścia ustawy w życie, nawet jeżeli nie osiągnięto porozumienia w komisji mediacyjnej. Wiąże się to jednak z koniecznością przeprowadzenia dodatkowego głosowania, w którym Bundestag przyjmuje ustawę bezwzględną większością głosów.

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie internetowej [Bundestagu](#) i [Bundesratu](#).

Promulgacja, publikacja i wejście w życie

Zanim projekt ustawy przyjęty przez Bundestag i Bundesrat będzie mógł wejść w życie, musi przejść szereg dalszych etapów.

Ustawa, którą uchwalono, zostaje najpierw wydrukowana i przekazana Kanclerzowi Federalnemu i właściwemu ministrowi federalnemu, który ją kontrasygnuje.

Następnie ustawę otrzymuje do podpisu Prezydent Federalny. Prezydent sprawdza, czy ustawa została przyjęta zgodnie z konstytucją i nie zawiera oczywistych materialnych naruszeń ustawy zasadniczej. Po przeprowadzeniu takiej kontroli Prezydent Federalny podpisuje ustawę i nakazuje jej opublikowanie w federalnym dzienniku ustaw (Bundesgesetzblatt).

W tej chwili ustawę uznaje się za ogłoszoną. Jeżeli w ustawie nie wyznaczono konkretnej daty jej wejścia w życie, następuje to 14. dnia od daty ukazania się federalnego dziennika ustaw, w którym ustawa została opublikowana.

Sposoby rozstrzygania kolizji między różnymi źródłami prawa

Kwestię ewentualnej kolizji między prawem federalnym a prawem kraju związkowego reguluje ustawa zasadnicza. Podstawową zasadę zawiera art. 31 ustawy zasadniczej, który stanowi, że „prawo federalne ma pierwszeństwo przed prawem krajów związkowych”. Zasada ta ma zastosowanie bez względu na pozycję spornych przepisów prawa w hierarchii norm prawnych, a więc, przykładowo, federalny akt normatywny ma pierwszeństwo przed konstytucją kraju związkowego.

Kolizje można również rozstrzygać w oparciu o pozycję spornych przepisów prawa w hierarchii norm prawnych. W przypadku przepisów prawa, które formalnie zajmują taką samą pozycję w hierarchii, można uwzględnić aspekt szczególności (*lex specialis*) lub kolejności ich uchwalenia (*lex posterior*).

Prawnicze bazy danych (wraz z właściwymi linkami)

[Gesetze im Internet \(ustawy online\)](#)

Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Federalny Urząd Sprawiedliwości publikują w internecie niemal wszystkie aktualnie obowiązujące ustawy federalne. Informacje te są dostępne nieodpłatnie dla zainteresowanych osób. Na tej stronie internetowej można się zapoznać z aktualnymi wersjami ustaw i rozporządzeń. Teksty aktów prawnych są na bieżąco konsolidowane przez centrum dokumentacji przy Federalnym Urzędzie Sprawiedliwości.

Z ustaw publikowanych w języku niemieckim można swobodnie korzystać we wszystkich udostępnionych formatach. Teksty prawne, do których można uzyskać dostęp online, nie stanowią wersji oficjalnych. Wersje oficjalne publikuje się wyłącznie w wydaniu papierowym federalnego dziennika ustaw.

Czy dostęp do tej bazy jest bezpłatny?

Tak.

W jakich językach jest ona dostępna?

Ustawy dostępne są w języku niemieckim. W wielu przypadkach są one [przetłumaczone na język angielski](#).

Jakie kryteria wyszukiwania są dostępne?

1. Wyszukiwanie według tytułu

Można ograniczyć wyszukiwanie do słów zawartych w długim lub krótkim tytule oraz oficjalnych skrótów/skrótowców wszystkich dostępnych ustaw. Można do tego użyć jednego z dwóch operatorów logicznych:

Operator ORAZ:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występują wszystkie wpisane słowa.

Operator LUB:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występuje co najmniej jedno z wpisanych słów.

2. Wyszukiwanie pełnotekstowe

Można również przeszukiwać wszystkie dostępne teksty prawne według słów kluczowych. Również w tym przypadku można użyć jednego z dwóch operatorów logicznych:

Operator ORAZ:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występują wszystkie wpisane słowa.

Operator LUB:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występuje co najmniej jedno z wpisanych słów.

[Rechtsprechung im Internet \(orzecznictwo online\)](#)

Od 2010 r. Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Federalny Urząd Sprawiedliwości publikują w internecie wybrane orzeczenia Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, federalnych sądów najwyższych i Federalnego Sądu Patentowego. Informacje te są dostępne nieodpłatnie dla zainteresowanych osób. Orzeczenia podlegają anonimizacji i co do zasady publikowane są w całości. Bazę danych aktualizuje się codziennie. Z orzeczeń można swobodnie korzystać we wszystkich dostępnych formatach.

Czy dostęp do tej bazy jest bezpłatny?

Tak.

W jakich językach jest ona dostępna?

Orzeczenia dostępne są w języku niemieckim.

Jakie kryteria wyszukiwania są dostępne?

1. „Wyszukiwanie proste”

Wyszukiwanie standardowe („wyszukiwanie proste”) umożliwia przeprowadzenie wyszukiwania pełnotekstowego wszystkich orzeczeń publikowanych przez Centrum Obsługi Obywateli (Bürgerservice). W miarę możliwości dane podawane przez użytkownika przypisuje się do określonych metadanych, a pisownia jest ujednolicona. Po zakończeniu wyszukiwania terminy wyszukiwania wyświetlają się pod formularzem wyszukiwania wraz z liczbą wyników. Dostępne jest pole wejściowe, w którym można wprowadzić prawie wszystkie kryteria konkretnego wyszukiwania, tak jak w przypadku wyszukiwarki internetowej.

Przy wprowadzaniu terminów wyszukiwania automatycznie wyświetlana jest lista z sugestiami możliwych wyników. Gdy użytkownik zacznie wpisywać kryterium wyszukiwania, tekst i inne terminy wyszukiwania wyświetlają się na automatycznie generowanej liście z podpowiedziami, a stamtąd mogą zostać przeniesione bezpośrednio do maski wyszukiwania. Ponadto system rozpoznaje i podświetla błędy we wprowadzanych danych. Funkcja szybkiego wyszukiwania interpretuje wpisane wyrazy i podpowiada inną pisownię, wyświetlając listę sugestii (funkcja „Czy masz na myśli?”).

Wpisy wyszukiwania są domyślnie łączone przy użyciu spójnika „oraz”; użytkownik nie musi wpisywać wyrazu „oraz”. Przeszukiwanie intersekcyjne następuje automatycznie dla kryteriów wyszukiwania, które wprowadzono jedno po drugim. Wpisując operator „LUB” lub „NIE”, użytkownik może powiązać lub wykluczyć wyszukiwane dokumenty. Przy wyświetlaniu terminów wyszukiwania zachowana jest kolejność wprowadzenia tych terminów. Operatory „LUB” i „NIE” są wyświetlane oddzielnie na liście terminów wyszukiwania.

2. „Wyszukiwanie zaawansowane”

Funkcja wyszukiwania zaawansowanego oferuje użytkownikowi możliwość powiązania ze sobą indywidualnych kryteriów wyszukiwania we wszystkich dokumentach w źródnicowany sposób.

Oprócz wyszukiwania pełnotekstowego wyszukiwanie zaawansowane umożliwia wyszukiwanie metadanych w oparciu o następujące kryteria wyszukiwania:

Sąd

Przepis prawny

Data

Numer referencyjny dokumentu/ECLI

Verwaltungsvorschriften im Internet (przepisy administracyjne online)

Rząd federalny – pod ogólnym kierownictwem Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz we współpracy z juris GmbH – udostępnia rozbudowaną internetową bazę danych zawierającą aktualnie obowiązujące przepisy administracyjne wydane przez organy federalne najwyższego szczebla. Informacje te są dostępne nieodpłatnie dla zainteresowanych osób. Baza danych zawiera „żyjące dokumenty”, co oznacza, że ministerstwa federalne na bieżąco aktualizują udostępnione dokumenty. Nowe przepisy administracyjne oraz przepisy administracyjne, które są w trakcie zmiany, mogą zostać w każdej chwili dodane przez juris GmbH.

Przepisy administracyjne nie mają charakteru norm prawnych. Są to regulacje o charakterze generalnym i abstrakcyjnym obowiązujące w ramach organizacji administracyjnej, wydawane przez organy administracji wyższego szczebla lub przez przełożonych dla podległych organów lub pracowników, określające organizację i działanie danej jednostki administracyjnej. Więcej szczegółów na temat poszczególnych przepisów administracyjnych można w razie potrzeby znaleźć na [stronach internetowych](#) ministerstwa federalnego właściwego w danej sprawie.

Czy dostęp do tej bazy jest bezpłatny?

Tak.

W jakich językach jest ona dostępna?

Przepisy administracyjne dostępne są w języku niemieckim.

Jakie kryteria wyszukiwania są dostępne?

1. Wyszukiwanie według tytułu

Można ograniczyć wyszukiwanie do słów zawartych w długim lub krótkim tytule oraz oficjalnych skrótów/skrótowców wszystkich dostępnych przepisów administracyjnych. Można do tego użyć jednego z dwóch operatorów logicznych:

Operator ORAZ:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występują wszystkie wpisane słowa.

Operator LUB:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występuje co najmniej jedno z wpisanych słów.

2. Wyszukiwanie pełnotekstowe

Można również przeszukiwać wszystkie dostępne teksty prawne według słów kluczowych. Również w tym przypadku można użyć jednego z dwóch operatorów logicznych:

Operator ORAZ:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występują wszystkie wpisane słowa.

Operator LUB:

Wyszukiwanie dokumentów, w których występuje co najmniej jedno z wpisanych słów.

Justizportal des Bundes und der Länder (portal federalnego systemu wymiaru sprawiedliwości i systemów krajów związkowych)

Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości oraz organy administracji krajów związkowych udostępniają teksty prawne w internecie dla zainteresowanych obywateli. W niektórych przypadkach pobierana jest opłata. Występują także pewne różnice w kryteriach wyszukiwania.

Inne prawnicze bazy danych

Bundesgesetzblatt (federalny dziennik ustaw)

Federalny dziennik ustaw publikuje się w formie drukowanej oraz elektronicznej pod następującym adresem: <https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav>

Wersja drukowana ma charakter wiążący.

Bundesanzeiger (Monitor Federalny)

Federalny dziennik ustaw publikuje się w formie elektronicznej pod następującym adresem: <https://www.bundesanzeiger.de/pub/de/amtlicher-teil>

Wersja elektroniczna ma charakter wiążący.

Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge (system informacji i dokumentacji parlamentarnej)

Ostatnia aktualizacja: 05/05/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.